

Název předmětu: Základy řízení finančních zdrojů

Téma: Finanční kontrola

Cíl:

Cílem tohoto tématu je seznámení studentů s problematikou řídicí finanční kontroly v rezortu obrany.

- Znat pojmový aparát v oblasti řídicí finanční kontroly,
- Znat úlohu jednotlivých subjektů při výkonu předběžné, průběžné a následné finanční kontroly,
- Umět teoreticky popsat problematiku řízení rizik v oblasti finanční kontroly.

Úkoly pro samostatnou práci:

1. Charakterizujte předběžnou finanční kontrolu.
2. Objasněte průběžnou finanční kontrolu.
3. Vysvětlete následnou finanční kontrolu.
4. Objasněte problematiku řízení rizik.

Studijní literatura:

- Česká republika. Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů. In: Praha: PS PCR, 2001.
- Vyhláška č. 416/2004 Sb., kterou se provádí zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole);
- NVMO č. 16/2003 Výkon finanční kontroly v působnosti Ministerstva obrany;
- RMO č. 5/2003 Věstníku, Finanční kontrola v působnosti Ministerstva obrany;
- RMO č. 40/2014 - Kontrola v rezortu MO (vnitřní kontrolní řád);

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

PROJEKT JE SPOLUFINANCOVÁN EVROPSKÝM SOCIÁLNÍM FONDEM A STÁTNÍM ROZPOČTEM ČESKÉ REPUBLIKY.

- RMO č. 41/2014 - Vyřizování petic a stížností (petiční a stížnostní řád).

Obsah:

1. Řídící finanční kontrola – předběžná,
2. Řídící finanční kontrola – průběžná,
3. Řídící finanční kontrola – následná,
4. Řízení rizik.

TEXT

Řídící kontrola má několik úrovní, které jsou uspořádány z časového hlediska, resp. v jaké fázi operace dochází k její realizaci.

1. Předběžná finanční kontrola

Předběžná kontrola má za cíl předcházet nedostatkům tím, že od sebe odloučí pravomoci účastníků procesu finanční kontroly a odpovědnost během přípravy a schvalování operace. Zákon o finanční kontrole taxativně určuje jednotlivé subjekty vykonávající předběžnou kontrolu. Jsou jimi příkazce operace, správce rozpočtu a hlavní účetní. Na termín operace lze pohlížet i jako na proces, během něhož jsou přijímána rozhodnutí či uzavírány závazky a smlouvy, zavazující orgán veřejné správy k veřejným výdajům, popřípadě dalším plněním mající majetkovou povahu.

To je také důvodem dělení kontrolních činností v oblasti předběžné řídicí kontroly na úkony před schválením závazku, případně uplatněním nároku orgánů veřejné správy, dále pak na úkony před uskutečněním veřejného výdaje či jiných plnění ke splnění závazků nebo uplatnění nároků orgánu veřejné správy.

Finanční kontrola před vznikem závazku

Pokud se přijímá rozhodnutí nebo uzavírá závazek, předběžná kontrola je složena z kontrolních postupů příkazce operace a správce rozpočtu. Předběžnou kontrolu při řízení

veřejných výdajů před vznikem závazku orgánu veřejné správy tedy zajistí ve své působnosti příkazce operace a správce rozpočtu.

Činnost příkazce operace

Funkcí příkazce operace lze pověřit pouze vedoucího zaměstnance orgánu veřejné správy. Během předběžné řídicí kontroly má příkazce operace několik zásadních povinností, které jsou upraveny prováděcí vyhláškou. Jedná se o prověření nezbytnosti operace k plnění úkolů, její věcné správnosti, splnění kritérií hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti a soulad s legislativním rámcem. Prověřuje správnost a úplnost pořízených dokladů o závazku nebo nároku před uskutečněním veřejného výdaje. Odpovědnost příkazce operace spočívá také v prověřování případných rizik a vymezení vhodných opatření ke zmírnění rizik či jejich úplnému odstranění. V okamžiku, kdy je schváleno uskutečnění operace, je kontrolní postup, ze strany příkazce operace, ukončen. Tím příkazce operace potvrdil nezbytnost, oprávněnost a správnost celé připravované operace.

Činnost správce rozpočtu

Bezprostředně na činnost příkazce operace navazuje činnost zaměstnance, který je odpovědný za spravování rozpočtu nebo zaměstnance, jenž je pověřen vedoucím orgánem veřejné správy. Jedná se o správce rozpočtu. Zaměstnanec ve funkci správce rozpočtu má v průběhu předběžné řídicí kontroly za povinnost prověřovat, zda je operace v souladu s právními předpisy, především zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rozpočtových pravidlech“). Také to, zda je dodrženo zařazení dle platného číselníku rozpočtové skladby a závazných ukazatelů v souvislosti s rozpočtovým krytím, tedy dopad připravované operace na rozpočtové potřeby v daném období. Správce rozpočtu musí posoudit i to, jestli je příkazce operace oprávněn v rozsahu jeho působnosti danou operaci schválit či nikoliv. Dále vyhodnocuje dodržení principů 3E. Podpis správce rozpočtu na návrhu příkazce operace je pro účely finančního řízení dokladem o kontrolním zajištění finančního krytí předpokládaných závazků disponibilním rozpočtem výdajů na určené období. Z hlediska finanční kontroly podpisem dojde k zajištění prověření a schválení připravované operace.

Sloučení funkcí příkazce operace a správce rozpočtu či hlavního účetního je přímo ze zákona zpravidla zakázáno. Za výjimečných okolností je možné sloučení funkcí správce rozpočtu a hlavního účetního, a to v takovém případě, že existuje jen nízká pravděpodobnost výskytu

nepřiměřených rizik v průběhu hospodaření s veřejnými prostředky. O takovém sloučení funkcí může rozhodnout vedoucí orgánu veřejné správy, kdy musí brát v úvahu ostatní zákonem stanovené skutečnosti, především povahu činnosti orgánu veřejné správy, strukturu a počet zaměstnanců nebo náročnost finančního řízení.

Správce rozpočtu a hlavní účetní mají povinnost zajistit písemné oznámení takových případů, kdy nebyla realizována předběžná kontrola operace, vedoucímu orgánu veřejné správy. Povinností příkazce operace je následně okamžitě přijmout opatření, která prověří tuto operaci a zabezpečí řádný výkon předběžné kontroly.

Pokud správce rozpočtu či hlavní účetní objeví v průběhu výkonu předběžné kontroly vady, které znemožňují její řádný výkon, je jejich povinností informovat o nich písemnou formou dotyčného příkazce operace a průběh operace pozastavit.

Finanční kontrola po vzniku závazku

Předběžnou kontrolu při řízení veřejných výdajů po vzniku závazku orgánu veřejné správy zajistí ve své působnosti příkazce operace a hlavní účetní.

Činnost příkazce operace

Příkazce operace prostřednictvím schvalovacího postupu prověří, zda je správně určen věřitel, jaká je výše a splatnost vzniklého závazku veřejné správy a zda tyto údaje odpovídají uzavřenému smluvnímu vztahu. Prověří také, zda je výše závazku v souladu s individuálním či limitovaným příslibem. Pokud příkazce operace neshledá nedostatky v průběhu schvalovacího postupu, vystaví pokyn k plnění veřejných výdajů opatřený svým podpisem a předá jej spolu s doklady o závazku orgánu veřejné správy hlavnímu účetnímu k zajištění platby.

Činnost hlavního účetního

V případě, že se jedná o operaci uskutečňující veřejný výdaj či jinou operaci majetkové povahy, následuje po schválení příkazce operace kontrolní postup hlavního účetního. Ten je vedoucím zaměstnancem, který je odpovědný za vedení účetnictví nebo ho pověřil vedoucí orgánu veřejné správy. Hlavní účetní je odpovědným za to, že náležitosti pokladů jsou úplné a v souladu především se zákonem o účetnictví, tzn., že obsahují všechny zákonem stanovené náležitosti. Také má za povinnost prověřit, zda schválení příkazcem operace proběhlo v rozsahu jeho působnosti. Porovnává jejich podpisy s podpisovými vzory nebo platnost certifikovaného elektronického podpisu na záznamu o provedení předběžné kontroly před

uskutečněním veřejného výdaje ze strany příkazce operace a správce rozpočtu. V případě, že hlavní účetní neshledá žádné nedostatky v dokladech, potvrdí svým podpisem záznam o provedení předběžné kontroly prověření připravované operace a předá tento příkaz k realizaci.

2. Průběžná řídicí kontrola

Průběžná kontrola je zaměřena na jednotlivé úkony v rámci probíhajících operací. Úkolem průběžné kontroly je ověřit soulad jednotlivých úkonů ve vztahu k povaze operace a plnění stanoveného cíle. Průběžně se sledují uskutečňované operace včetně konečného vypořádání a vyúčtování.

Průběžná řídicí kontrola probíhá na základě pověření ministra obrany a zajišťují ji vedoucí zaměstnanci organizačních útvarů MO a pověření zaměstnanci, kteří realizují přímé uskutečňování finančních a majetkových operací při hospodaření s veřejnými prostředky až do konečného vypořádání a vyúčtování.

Průběžná řídicí kontrola se odehrává na místě, tedy u kontrolovaného subjektu, kde ji provádí stálé nebo nestálé kontrolní orgány nebo v místě, kde působí kontrolní orgán. V místě působení kontrolního orgánu kontrolu realizuje příkazce operace, správce rozpočtu, hlavní účetní, kteří zajišťovali přímé provedení dané operace anebo ostatní zaměstnanci, podílející se na jejím provedení.

Kontroluje se soulad finančních a majetkových operací s platnými právními a vnitřními předpisy a dodržování podmínek a postupů v těchto předpisech stanovených, a to až do konečného vypořádání a vyúčtování. Také se kontroluje, zda při uskutečňování finančních a majetkových operací jsou brány v úvahu změny ekonomických, právních a provozních podmínek a zda jsou včas a přesně pořizovány zápisy o uskutečňovaných operacích v zavedených evidencích a automatizovaných informačních systémech.

Zaměstnanci, kteří vykonávají průběžnou řídicí kontrolu ve vztahu k vedoucímu orgánu veřejné správy, jsou povinni informovat o porušení zásad hospodárnosti, efektivnosti, účelnosti a o porušení právních předpisů. Tato povinnost je stanovena a upravena zákonem. Vedoucí orgánu veřejné správy má povinnost okamžitého přijetí opatření, která povedou k nápravě zjištěných nedostatků a zabezpečení řádného výkonu následné kontroly.

3. Následná řídicí kontrola

Následnou kontrolou rozumíme zpětné ověřování, které se týká konečného výsledku operací či následné prověření vybraných operací, po konečném vypořádání a vyúčtování.

Jejím cílem je zpětně prověřit dodržování ustanovení platných právních a vnitřních předpisů, efektivnost, hospodárnost a účelnost při vynakládání veřejných prostředků u vybraných finančních a majetkových operací a spolehlivost příslušných evidencí o nich.

Následná řídicí kontrola je zajišťována vedoucími zaměstnanci a k tomu pověřenými zaměstnanci, kteří realizovali přímé uskutečňování finančních a majetkových operací při hospodaření s veřejnými prostředky, a to po jejich konečném vypořádání a vyúčtování.

V místě působení kontrolního orgánu následnou řídicí kontrolu realizuje příkazce operace, správce rozpočtu, hlavní účetní a jím pověřený zaměstnanec, kteří zajišťovali přímé provedení dané operace anebo ostatní zaměstnanci, podílející se na jejím provedení.

Prověřuje se, zda údaje o hospodaření s veřejnými prostředky věrně zobrazují zdroje, stav a pohyb veřejných prostředků a zda odpovídají skutečnostem rozhodným pro realizaci veřejných příjmů a výdajů. Zda přezkoumávané operace jsou v souladu s ustanoveními platných právních a vnitřních předpisů, schválenými rozpočty, programy, projekty, uzavřenými smlouvami nebo jinými dokumenty. Zda podklady pro účely zpracování finančních, účetních a jiných výkazů, hlášení, zpráv a pro pořizování zápisů v zavedených evidencích a automatizovaných informačních systémech jsou průkazné a úplné. Zda vydaná rozhodnutí splňují kritéria hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti a zda odpovědní vedoucí zaměstnanci stanovili dostatečná opatření k odstranění, zmírnění nebo předcházení rizik.

Následná řídicí kontrola je uskutečňována v oblastech, jako jsou bezhotovostní styk, hotovost, ceniny, inventarizace, výdej a příjem zboží a služeb, reklamace, závazky, pohledávky, likvidace majetku, mzdy a platy, evidence operací v účetnictví a opatření k nápravě nedostatků.

Pro výkon průběžné a následné kontroly jsou využívány především operační, revizní a hodnotící postupy. Pomocí operačních postupů je prověřován soulad s právními předpisy a opatřeními orgánů veřejné správy, které byly přijaty v mezích těchto předpisů, od okamžiku schválení ke konečnému vypořádání a vyúčtování. Revizní a hodnotící postupy umožňují vyhodnocení informací, které jsou obsaženy v souvisejících záznamech nebo datech. Ty jsou uloženy v informačních systémech nezbytných pro potřeby tvorby periodických výkazů, hlášení a zpráv.

4. Řízení rizik

Řízení rizik je jeden druh z řídicích a kontrolních mechanismů, které jsou obsaženy v novele zákona. Řízení rizik obsahuje identifikaci rizik, vyhodnocení rizik z hlediska výskytu a dopadu, dále obsahuje reakci na rizika a následné sledování již zjištěných rizik. Vyhláškou dále ministerstvo financí stanoví postup řízení rizik.